

Florea
FIRAN

Doina Ruști

Prozatoare și eseistă, Doina Ruști se va impune ca o prezență activă în viața literară contemporană, mai ales ca romancieră, de fiecare dată abordând alt stil, alt demers epic. Scrie 14 romane pe cele mai diverse teme, 3 volume de povestiri, *Dicționar de simboluri din opera lui Mircea Eliade și alte studii asemănătoare* și 18 scenarii de film. Multe dintre scrierile sale au fost traduse în peste 17 limbi (engleză, germană, spaniolă, franceză, italiană, rusă, daneză etc.). Este distinsă cu premii importante între care Premiul Uniunii Scriitorilor (2008), Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române (2009), Premiul Asociației Scriitorilor din București (2006), Premiul *Ad visum* (2004).

Născută la 15 februarie 1957 în satul Comoșteni, comuna Gângiova, județul Dolj, Doina este fiica lui Corneliu Ștefănescu, revizor-contabil la Craiova, asasinat în condiții neelucidate la numai 35 de ani, și a Getei Stănculescu (născută Gongea), educatoare. La scurt timp îi moare și mama, rămasă orfană,

Doina este dată în grija bunicilor paterni, ambii învățători. Într-un moment de răzvrătire față de cele întâmplare, la 15 ani a plecat de acasă și a decis „să-și ia viața în mâini”. În romanele *Omulețul roșu* și *Fantoma din moară* descrie traumele vieții sale din această perioadă. „Toată lumea din casa noastră citea: tata era iubitor de poezie și de teatru, mama citea romane lacrimogene, iar bunica romane contemporane”, atmosferă în care Doina (care își va lua pseudonimul Ruști) îl descoperă la 14 ani pe Balzac din care a citit „un raft de bibliotecă”. Copilăria și-o petrece în satul natal unde urmează și clasele elementare, apoi Liceul „G. Ibrăileanu” din Iași, secția limbi clasice, pe care îl absolvă în 1976 și Facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” (1976-1980). În 2000 își susține doctoratul în filologie în cadrul Universității din București cu teza *Simboluri ale alterității în literatura română*, publicată sub titlul *Dicționar de teme și simboluri din literatura română* (2002).

Continuare în p. 2

Eseu

Alina Ancuța
Oana Băluică
Florian Copcea
Rodica Grigore
Dan Ionescu
Livi Neagoe
Dodo Niță
Georgiana Oprescu
Mircea Pospai
Anda Simion
Emilian Ștefârță

Proză

Virgil Pătrașcu
Adrian Sângeorzan

Poezie

Andrei Codrescu
Dan Duțescu
Carmen Firan
Anca Mizumschi

Ioan Lascu – <i>Umor, imitație, parodie</i>	p.4
Mihai Ene – <i>Carnea existenței</i>	p. 5
Emil Sîrbulescu – <i>Hamlet ancorat, Shakespeare în derivă</i>	p. 6
Gabriela Păsărin – <i>„Realitatea – vis” – un spațiu al misterelor compensatorii</i>	p. 8
Constantin Cubleşan – <i>„Înverzind vremea în văi ale sufletului”</i>	p. 9
Ion Parhon – <i>Regele Lear – devastator și profetic</i>	p. 21

Sumar

- Florea Firan**, *Doina Ruști* / pp. 1-3
Ioan Lascu, *Umor, imitație, parodie* / p. 4
Mihai Ene, *Carnea existenței* / p. 5
Andrei Codrescu, *Poem: Îngeri păcătoși poeți hoți* / p. 5
Emil Sîrbulescu, *Hamlet ancorat, Shakespeare în derivă. Mobilități culturale* / pp. 6, 11
Oana Băluică, *Lectura – Ars Amatoria* / p. 7
Gabriela Păsărin, „*Realitatea – vis*”. Un spațiu al misterelor compensatorii / pp. 8-9
Constantin Cubleșan, „*Înverzind vremea în văi ale sufletului*” / p. 9
Dan Ionescu, *Analiza publicisticii eminesciene* / pp. 10, 11
Carmen Firan, *Poem: De primăvară* / p. 11
Anca Mizumschi, *Poeme: E atât de frig; Stăm la coadă; E atât de frig; Nu mai e lemn; E atât de frig* / p. 11
Adrian Sângeorzan, *Ultima insulă* / p. 12
Dan Duțescu, *Poeme: Eternitate; Tu ești Universul meu* / p. 12
Liviu Neagoe, *Wittgenstein, filosofia și „critica limbajului”* / p. 13
Rodica Grigore, *Fascinația puterii* / pp. 14, 15
Mircea Pospai, *Între cultură și responsabilitate civică* / p. 15
Alina Ancuța, *Reconsiderarea autorului în cultura digitală* / p. 16
Red., *Cărți primite la redacție* / p. 16
Florian Copcea, *Ion Maria – Resuscitând „ispita poeziei”* / pp. 17, 18
Dodo Niță, *Radu Marian, portretul unui arhitect pasionat de benzi desenate* / p. 18
Anda Simion, *Ce înseamnă „acasă” atunci când pleci din propria țară? Interviu cu regizoarea Cristina Giurcea* / pp. 19-20
Ion Parhon, *Regele Lear devastator -i profetic* / p. 21
Virgil Pătrașcu, *Proză scurtă: Sub povara durerii; Tăcere tulburată* / p. 22
Georgiana Oprescu, *Sorescu 90. O celebrare a dramaturgului la Naționalul craiovean* / p. 23
Red., *Okeanos: „Tribuna”; „Orizont”* / p. 23
Emilian Ștefărtă, *Anul omagierii lui Constantin Brâncuși continuă...* / p. 24

Abonamente Scrișul Românesc

Abonați-vă la Revista „Scrișul Românesc” și veți avea un prieten apropiat. Abonamentele se fac prin rețeaua proprie și Poșta Română, se pot achita la sediul revistei sau în contul: RO 03BRDE170SV21564261700, Agenția Mihai Viteazul, Craiova.
 Costul unui abonament anual cu taxele incluse este de 180 lei. Pentru abonații din străinătate este de \$165 sau de €150.
 Informații la tel.: 0722 753 922; Fax: 0251 413 763 sau la adresa de email: scrișulromanesc@yahoo.com

Continuare din p. 1

Florea FIRAN

Doina Ruști

Își începe activitatea didactică la Facultatea de Arte a Universității Hyperion din București cu specializare în istoria culturii și civilizației universale pentru film, apoi la Facultatea de Cinematografie a Universității Media din București, specialistă în simbologie. La Universitatea din București susține cursuri de scriere creativă.

Până a se consacra literaturii desfășoară o activitate complexă. Inițiază revistele „Ficțiunea” și „Cinematographic Art & Documentation”, colecția Biblioteca de proză contemporană a Editurii Litera, colaborează la reviste prestigioase precum „Semiotica” lui Umberto Eco. O perioadă este director al Centrului Cultural Media Pro, decan al Facultății de Jurnalism a Universității Media, profesor la Universitatea din București. Publică volumul *Presa culturală. Specii, tehnici compoziționale* (2002), util în practica redactării speciilor jurnalistice narative. Volumul cuprinde și un studiu aplicat ce ilustrează teoriile legate de funcționarea mesajului în actul comunicării ideologice, *Experimentul comunist: Arhetipul vătăfului*, inclus în cartea *Mesajul subliminal în comunicarea actuală* (2005). Este un studiu elaborat, parcurgând teorii adecvate din psihologie, psihanaliză, filologie și lingvistică, dar și cele experimentate recent din domeniu. Reușește astfel o sinteză utilă pentru cititori pentru a se proteja de procedeele subliminale, pentru a le descoperi și deconstrui. Este membră a Uniunii Scriitorilor, a PEN Club și Asociației Creatorilor de Ficțiune – ACF.

Dacă în publicarea primelor sale romane întâmpină greutăți și își întârzie debutul, reușește să publice cu ușurință *Dicționar de simboluri din opera lui Mircea Eliade* (1997), care s-a bucurat de la început de mare succes, a cunoscut patru ediții, la fiecare adăugând sau făcând completări. *Dicționarul...* are pentru autoare o valoare exclusiv literară și cuprinde ficțiunea și opera științifică a lui Eliade, aproape o sută de simboluri, grupate în două mari categorii: contrarii fundamentale și coincidentia oppositorum (armonia contrariilor). Meritul autoarei constă în primul rând în ordonarea materialului imens literar și științific, dar și în a lămurii ceea ce este camuflat în simboluri, teme, motive, concepte ale operei literare și științifice, demers complex care relevă „originalitatea românească” a savantului. Eliade demonstrează că toate simbolurile perene au rădăcini în preistorie. Primul concept comentat este *Abraxas* („imaginea celor 365 de manifestări succesive atribuite zeului superior – *Soarele cu șapte raze*”) și se încheie cu *Zbor* – „atribut al visului și al iluminării, act magic, zborul dezvăluie în chip vag ideile de libertate și transcendență...”. Această modalitate de abordare o va aplica și într-o serie de studii strânse în volumele: *Dicționar de teme și simboluri din literatura română* (2002), *Presa culturală* (2002), *Enciclopedia culturii umaniste (religie, literatură, filosofie)* (2004), *Bestiarul cantemirian* (2007), *Literatură universală* (2007), *Scriitori români* (2007), studii la care a necesitat o muncă uriașă de documentare și interpretare.

O activitate intensă o consacră scrierii a 18 scenarii de film, unele în regie proprie, cum este filmul de scurt metraj după povestirea *Cristian*, distins cu premiul pentru cel mai bun film străin la un festival internațional de film din Florida și prezentat la Cannes în 2015, sau *Umbra perfidă a unei iubiri* (2016). Activitatea de profesor se regăsește în redactarea a 11 manuale pentru liceu achiziționate de Ministerul Educației prin licitație.

De la proza lui Eliade a avut un punct de plecare în unele dintre romanele sale, mai toate cu acțiune amplă, tip frescă, încercând formule noi, mai atractive pentru cititorii contemporani, cu fiecare roman schimbând tipul de compoziție. *Omulețul roșu* (2004) este debutul său ca romancieră (Premiul *Ad visum* pentru debut și Premiul pentru proză al revistei „Convorbiri literare”) cu o ediție în limba italiană, în traducerea lui Roberto Merlot, sub titlul *L'omino rosso* (Firenze, 2011) și o impune ca una dintre cele mai originale voci ale generației de prozatori postbelici. Autoarea creează iluzia →

Scrișul Românesc Revistă de cultură

Fondată la Craiova, în 1927, de către criticul D. TOMESCU.
 Serie nouă, din 2003, întemeiată de FLOREA FIRAN

Editată de:
 Fundația – Revista
 Scrișul Românesc

ISSN 1583-9125

Revistă înregistrată la OSIM
 cu nr. 86155 din 11.04.2007

Membră A.R.I.E.L.

Redacția

Director:
 Florea FIRAN

Colegiul redacțional:
 Adrian CIOROIANU
 Andrei CODRESCU
 Eugen NEGRICI
 Gheorghe PĂUN
 Dumitru Radu POPA
 Lucian Bernd SĂULEANU
 Monica SPIRIDON
 Emilian ȘTEFĂRTĂ

Redactori:
 Mihai ENE
 Mihai FIRICĂ
 Emanuel D. FLORESCU
 Ion PARHON
 Lucian-Florin ROGNEANU

Redactori asociați:
 Florentina ANGHEL
 Dan IONESCU
 Gabriela PĂSĂRIN

Corectură:
 Claudia MILOICOVICI

Tehnoredactare:
 Georgiana OPRESCU

Arhivă online:
 Alexandru OPRESCU

Redacția și Administrația:

Craiova, Str. C-tin Brâncuși, nr. 24
 Tel./Fax: 0722 753 922; 0251 413 763
 E-mail: scrișulromanesc@yahoo.com
 Web: www.revistascrișulromanesc.ro
 Cont: RO03BRDE170SV21564261700
 BRDE Agenția Mihai Viteazul, Craiova

Abonamentele se pot face la sediul redacției: Str. Constantin Brâncuși, nr. 24, Craiova, județul Dolj sau scrișulromanesc@yahoo.com

Responsabilitatea opiniilor exprimate aparține integral autorilor.
 Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul: Tipografia PRINTEX
 Craiova, str. Electroputere, nr. 21,
 tel. 0251 580 431

→ unei vieți reale, cu personaje preluate din istoria recentă. Deși un roman despre Internet, *Omulețul roșu* pornește din fibra prozei lui Eliade, cu dorința ascunsă de a nu semăna cu el. Romanul e construit după modelul „poveste în poveste”, folosit și în alte romane ale sale, cu acțiunea plasată la începutul anilor 2000, perioadă marcată de trecerea de la regimul comunist la un consumerism radical, dezumanizant și îi are ca protagoniști pe Albert și Laura, o femeie singuratică, fără prieteni adevărați, ajunsă într-un București deloc prietenos în care nu se adaptează și încearcă să supraviețuiască prin intrarea din lumea reală în cea virtuală, halucinantă, numită *alazar*, ambele marcate de întâlnirea cu un enigmatic omuleț roșu. *Alazarul* în care se mișcă Laura este spațiul virtual și locul mitic al nașterii omulețului roșu. Periplul Laurei se împletește cu al lui Albert, un informatician cu veleități de hacker a cărui poveste este din perioada „decrețelor” și ocupă perioada dinainte și după '89. Omulețul roșu, o ființă fără formă, în afara timpului și spațiului poate intra în acest univers virtual pentru că nu este legat de restricțiile lumii fizice. La fel și Laura va putea să acceseze, treptat, lumea virtuală a *alazarului*. *Omulețul roșu* întruhidează metafore și arhetipuri ale Internetului la începutul Rețelei sociale, autoarea sugerând că „virtualul este real”. Romanul a fost receptat pozitiv în țară și în Italia, relevându-se „originalitatea operei”, cât și „complexitatea subiectului sau tipul de roman fantastic”.

Romanul *Zogru* (2006), scris în același registru fantastic, abordează tema duhului, a Celuilalt, a unui spirit care se luptă pentru a-și afla rosturile. *Zogru* este un personaj fabulos născut în „Săptămâna Mare a anului 1460” și folosit ca vehicul prin trupuri umane trezind sentimente omenesti precum cel al iubirii sau singurătății. Personaje fantastice, de la spiriduși la fantome, viața de după moarte a unor personalități istorice sunt prezentate cu ironie și umor. Nota dominantă a scrierii o constituie amestecul de real și ireal, cu un amalgam de povești și personaje, de momente istorice pe care încearcă să le deslușească. Spiritul lui *Zogru* rămâne autohtonizat fără posibilitatea evadării în trupuri străine europene. Romanul a fost tradus în italiană, spaniolă, maghiară, bulgară și a beneficiat de o critică favorabilă.

Fantoma din moară (2008) este romanul care o consacră, despre care autoarea mărturisește că a avut în minte proza fantastică a lui Eliade, simbolurile mistice din *Nouăsprezece trandafiri* sau evaziunile de tip mistico-literar din *Pe strada Mântuleasa*. Acțiunea este plasată în Comoșteni, sat din lunca dunăreană unde autoarea a copilărit. Romanul aduce un univers fabulos, stăpânit de fantome și de hierofanii. Este în același timp un roman despre comunism și urmările lui. Paul Cernat îl consideră „una dintre cele mai convingătoare și expresive ficțiuni despre comunismul autohton, publicate în ultimul deceniu”. Povestea principală este a unei fantome vapoase omniprezente și obligată să trăiască și ea în ruinele unei lumi de care este legată. Max este personajul în jurul căruia se construiește întreaga poveste fantastică. Un roman scris cu nerv și revoltă în care dialogul sporește povestirea și îi dă substanță. „Cu al treilea roman, pe cât de ambițios, pe atât de reușit, Doina Ruști intră în elita prozei noastre încă tinere”, remarca Daniel Cristea-Enache în „România literară”.

În unele dintre romanele sale Doina Ruști este preocupată de tema degradării familiei, de cauzele agresivității, ca în romanul *Lizonca la 11 ani* (2009) în care pornește de la un fapt real, o

știre năucitoare dată într-un ziar, fără ca cineva să înregistreze adevărul, că Lizonca, o fetiță de 11 ani „a umplut un sat întreg de sifilis”. În realitate Lizonca e o fetiță „dărză, inteligentă și care trebuie să facă față unei lumi teribile. Ea este o luptătoare”, cum scrie autoarea. Romanul a fost distins cu Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române și s-a bucurat de o presă favorabilă. „Il Libero” din Torino îl compara ca stil cu *Ciuma* lui Camus, iar un cotidian din Budapesta, una dintre „cele mai bune cărți traduse în 2015, alături de *Supunere* lui Houellebecq”.

În *Cămașa în carouri și alte zece întâmplări din București* (2010) Doina Ruști este stimulată de prozele fantastice ale lui Mircea Eliade. Volumul include mai multe povești de dragoste ale unor tineri din zilele noastre care, printr-un procedeu fantastic, intră într-o altă poveste de dragoste pentru spectaculoase călătorii în timp în Bucureștiul din veacul al XVIII-lea și Bucureștiul contemporan. Personajele retrăiesc experiențe și identități uitate. Narațiuni scurte care, asamblate, pot da imaginea unui roman fragmentat cu aspecte de „carouri”. Un București de amurg fanariot cu simboluri semnificative precum Dudul lui Brâncoveanu, Biserica Sf. Silvestru, Mănăstirea Pasărea, Cartierul Andronache, Mahalaua Pantelimonului, Curtea Veche, Podul Mogoșoaiei, Turnul Colței ș.a. Se deschide cu *Ceasul de la Universitate* și se încheie cu *Povestea lui Iane Farmacistu*, figura unui narcoman în jurul căruia se Țes diferite povești.

Patru bărbați plus Aurelius (2011) este un roman de acțiune, atractiv și neobișnuit, în care apare și un motan nemuritor, personaj obsesiv în proza autoarei, iar *Mămica la două albăstrele* (2013), roman de analiză psihologică, autoarea intrând ostentativ în pielea fiecărui personaj.

Cu *Manuscrisul fanariot* (2015) Doina Ruști deschide seria ficțiunii istorice și abordează un tip de realism magic. Acțiunea este plasată către sfârșitul secolului XVIII în Bucureștiul cu fanarioti și boieri valahi, într-o atmosferă cu tradiții și obiceiuri specifice, o lume cufundată în superstiții, zvonuri și magice arome orientale, tristeți și melancolii. Romanul a fost tradus în engleză și albaneză.

După *Logodnica* (2017), roman de confesiuni, dar și o parabolă despre Est și Vest, despre extremele Europei, Doina Ruști publică *Măța Vinerii* (2018), cel mai tradus roman al său, remarcat pentru tipul de imagină și pentru stil (a fost tradus în limba maghiară, iar traducătorul a fost distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor Maghiari). Acțiunea romanului, plasată în Bucureștiul fanariot și în epoca luminilor la fel ca *Manuscrisul fanariot*, pornește de la faptele reale din 1798, anul în care s-au amestecat „bonapartiștii și pazvangii”, și trece la misterele unui cult de magicieni ale căror rețete culinare cuprinse în *Cartea bucatelor rele* relevă gusturile vieții arhaice și a unei bucătării de mult uitate. *Măța Vinerii*, protagonista cărții, fuge din Brașov în momentul în care bunica ei, Maxima Tutulina, este luată de o patulă și dusă la spânzurătoare fiind acuzată de vrăjitorie. Călătoria la București, plină de peripeții, avea ca scop luarea în posesie a averii familiei de satorini cu sprijinul unchiului Zaval, fratele bunicii și a lui Sator, un duh care ajută în peregrinările ei. Povestea Satorinilor este răspunsul la dorința de apărare a unor comunități, familii sau persoane într-un Ev mediu întunecat. Scrisă într-un limbaj

și stil care dă plăcere lecturii, autoarea își încheie cartea cu un *Glosar*. „*Măța Vinerii* – o jubilație stilistică, o literatură vitală, cum era *Parfumul* lui Suskind, până la un punct la *Laur* al lui Vodolazkin, de la un punct mai departe” (D. C. Mihăilescu). Între 2020 și 2024 Doina Ruști nu mai scrie romane ci povestiri pentru blogul din „Adevărul”, dar își gândește următoarele opere.

În romanul *Homeric* (2019) descrie lumea bucureșteană din epoca fanarioților și împreună cu *Manuscrisul fanariot* și *Măța Vinerii* formează trilogia fanariotă, completată tematic de două recente volume de povestiri – *Ciudățeniile amoroase din Bucureștiul fanariot* și *Depravatul din Gorganii*. În centrul acțiunii romanului *Homeric* se află Gorganul și codrii, dispăruți între timp, ai Cetrocenilor, cu povești fantastice populate cu creaturi invizibile ale pădurii, cu stafii și ierburi vrăjite și dispariții misterioase.

Paturi oculte (2000), cu o nouă ediție în 2022 prefațată de Petrișor Militaru, este un roman metafizic, cu o poveste de dragoste dintre doi studenți de la Litere, după ce intră în contact cu niște paturi mistice. Numeroase alte povești dintr-o lume mai veche sau mai nouă se derulează uneori cu umor și trimiteri în contemporaneitate.

Următoarele două volume conțin povești din epoca fanariotă și sunt ilustrate color cu imagini de documente, costume, personaje, instituții dând imaginea unui album: *Ciudățeniile amoroase din Bucureștiul fanariot* (2021), o scriere într-o formulă ce o particularizează pe autoare și cuprinde 47 de povestiri despre amori și pasiuni bizare, întâmplări adevărate, fapte istorice menționate în scrisori personale, obiecte, iubiri imposibile, sprijinite pe documente și transcrise de autoare cu talent și umor. *Depravatul din Gorganii* (2023) continuă tematic volumul anterior cu alte 52 de ciudățenii despre excese și pasiuni, despre lumea halucinantă și pestriță a Bucureștiului fanariot din secolul al XVIII-lea.

Cele mai recente romane ale sale sunt *Zavaidoc în anul iubirii* (2024), în care e vorba de pasiune, muzică și crimă, *Sălbatica* (2025), o poveste captivantă despre destine care se împletesc pe fundalul unui capitol întunecat din istoria României anilor '50, și *Ferenike* (2025), nume preluat de la femeia care s-a deghizat în haine bărbătești să participe la Jocurile Olimpice, *Ferenike – purtătoare de victorie*, un roman autobiografic în care autoarea devine observator al lumii de ieri și de azi. Acțiunea romanului este plasată în satul doljean Comoșteni în care a copilărit marcată de evenimente dramatice la care a fost martoră: colectivizarea, munca forțată la Canal, închisorile politice. De la primele capitole – *Străzi principale*, *Case și oameni* – descrie familia sa și lumea în care trăiește până la maturizare, cu drama morții tatălui asasinat de oamenii sistemului comunist, pe care îl descrie cu realități și personaje ușor de identificat (Gheorghe Gheorghiu-Dej, Nicolae Ceaușescu). *Ferenike*, nume luat din istoria antică, relevă atitudinea sa de luptătoare, romanul devenind o cronică a satului doljean și în același timp un manifest politic.

Proza Doinei Ruști se distinge printr-o tematică de mare diversitate, construcție solidă și formule stilistice originale îmbinând istoria, aventura, provocările tehnologiei și magicul pentru a reconstrui lumi din trecut și proiecta posibile lumi viitoare. ■

Ioan

LASCU

Umor, imitație, parodie

Topârcea Sibiului ar fi rămas o așezare cu totul obscură dacă nu de la ea și-ar fi tras numele și originea George Topîrceanu, cel care s-a născut însă la... București la 20 martie 1886. În această lună martie se împlinesc deci 140 de ani de când poetul a văzut lumina zilei. Ca și sora lui, Ralița, mai vârstnică cu patru anișori, viitorul poet a venit pe lume la „Azilul «Elena-Doamna» din Cotroceni, unde mama a fost maestră de țesut covoare la respectiva școală profesională”, după cum precizează G. Călinescu în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția din 1988, p. 830. În București începe școala primară, terminată în localitatea Șuici din Argeș, frecventează apoi liceele bucureștene „Matei Basarab” și „Sf. Sava”, „fiind mereu bursier”. Apropo de Șuici, aceasta este o comună așezată pe valea Topologului, loc pomenit de poet într-o baladă despre toamnă și coborâtul oilor din munte. Tot pe Topolog și în aceeași comună Șuici se află și satul Rudeni imortalizat în poemul *Balada popii din Rudeni*. Înainte de a se stabili pentru o vreme la Nămăiești, azi tot în Argeș, datorită meseriei mamei sale copilul a colindat împreună cu părinții pe la vecinii din Horezu, Armășești, Ciocănești. La Nămăiești e deschisă până astăzi o casă memorială „George Topârceanu”. Tot la Nămăiești a cunoscut-o pe Victoria Iuga care-i va deveni soție pe la începutul anului 1912. A ajuns mai întâi la Iași prin 1911 la chemarea lui Garabet Ibrăileanu care l-a introdus în redacția revistei *Viața românească*. De atunci încolo a devenit moldovean și ieșean pe viață, întreținând legătura cu soția sa rămasă la Nămăiești doar prin corespondență și rare reîntâlniri la sărbătorile anuale mari, Crăciunul și Paștile, și în vacanța de vară. A lădat Iașul în versuri, vechimea și monumentele lui, viața literară cuceritoare: „Te salut, oraș arhaic, melancolic și tăcut, / [...] / Te salut oraș cu turnuri și cu cincizeci de biserici, / [...] / Te salut oraș feeric, te salut oraș divin.” În 1913 trece printr-un război balcanic în Bulgaria, experiență ce-i inspiră câteva bucăți de proză. În ultima parte a vieții se împrietenește cu Otilia Cazimir care-l însoțește la sanatoriul de la Viena unde urma să se trateze de cancer hepatic. Zadarnic, fiindcă poetul se stinge repede, în mai 1937, la numai 51 de ani.

A doua parte a vieții George Topîrceanu și-a petrecut-o la Iași – vreo 25-26 de ani – unde a legat cele mai multe prietenii și a scris aproape toată opera, nu prea întinsă – vreo trei volume de versuri: *Balade vesele și triste*, *Parodii originale*, *Migdale amare* și proză: amintiri din luptele și captivitatea din Bulgaria – *Pirin-Planina* în primul rând, și o nuvelă neterminată – *Minunile Sfântului Sisoe*, publicată postum. G. Călinescu începe analiza operei vrând să lămurească dilema ce

ținea în epocă de importanța scriitorului – dacă Topîrceanu este un poet mare sau un poet minor, părerile critice fiind împărțite. După ce cumpănește lucrurile, Călinescu ajunge la o concluzie pe cât de originală, pe atât de justă: „Să spunem dar că Topîrceanu e socotit ca un poet al universului mic.” Afirmatia este îndreptățită având în vedere că ieșeanul prin adopție, îndrăgostit de natură, a fost un pasionat de lumea creaturilor mărunte, în special a găzelor, dar nu a ignorat nici păsările și chiar mamiferele mai mari. E știută pasiunea cu care observa viața făpturilor mici, poetul fiind în stare să urmărească ore în șir cu lupa mișcarea și obiceiurile furnicilor de pildă. Dacă acestea sunt insistente fixate în „insectarul” poeziei, altă întrebare apare firesc: „Dar unde se află adevărata poezie?”. Aducând în discuție *Parodiile originale* și mai apoi *Baladele vesele și triste*, G. Călinescu nu se arată dispus să le acorde prea mult credit: „...spiritul nostru critic întâmpină greutate să găsească alt merit decât acela de observație și virtuozitate în niște compuneri al căror punct de plecare este în poezia altora. O parodie este în definitiv o pastişă exagerată, ca spre a-și găsi iertarea în recunoașterea imitării”. Poate că așa se aduce treaba când Topîrceanu parodiază cu mult umor scriitori celebri sau mai puțin, străini și români: Homer, Dante, Alfred de Musset, Tudor Arghezi, Ion Minulescu, Nicolae Davidescu, Dimitrie Bolintineanu sau... Al. Depărățeanu. Savuroasă și cea mai cunoscută este parodia *Viața la țară* după Al. Depărățeanu, care a devenit până și text de muzică ușoară, însă nu e singura. Dură, contondentă prin imitație este însă *Blesteme* după Tudor Arghezi, iar *Noapte de august* după Alfred de Musset, deși o imitație, și-a păstrat câte ceva din suplețea romantică.

G. Călinescu este de părere că în parodii lucrează un spirit critic, însă dintre toate se detașează *Blesteme*, fiindcă „Aici nu este numai spirit critic. De altfel, parodia care nu creează, care nu adaugă, are totdeauna o notă de hibriditate. Mirarea este de a gândi alte *Blesteme* bufe, de altfel foarte bine motivate prin iritațiunea unei babe”. Gâlceava de care se face vorbire, la Călinescu și în imitația propriu-zisă, începe de la o ciocnire involuntară dis-de-dimineață, în plină stradă. Se revarsă imediat o savoare a invectivelor: „În două surcele de vreasc să se facă / Picerele tale, făptură buimacă. / Plezni-ți-ar timpanul / Să n-auzi când trece traivanul. / Să uiți la cetanii tipicul / Și psalmii în zi de Crăciun. / Să n-ai după masă tutun, / Să-ți pută buricul”. Criticul compară apoi parodia lui Topîrceanu chiar cu cele ale lui Arghezi și pare că le găsește asemănătoare deoarece „e și greu a se stabili o demarcație între imitația lui Topîrceanu și un exercițiu

cu accent de parodie al lui Arghezi însuși.” Nu arată încredere în așa zisa *poezie umoristică*, nu-i prea acordă importanță și spune că „Termenul însuși este un nonsens”, iar umorul necesită inteligență care la George Topîrceanu prezintă deficiențe. Probabil că G. Călinescu a avut alte așteptări de la poetul parodiilor, pe care-l vede incapabil de speculații ceea ce relevă „un om cu o cultură modestă.” Nu știu în ce măsură hazul și persiflările poetului adoptat la Iași aveau nevoie de o mare cultură sau de scăpărări filosofice. În poezia de imitație și în câteva balade, fie ele vesele sau triste, umorul secondat de duioșie e totul, captivează, are savoare, e succulent.

Există desigur diferențe între o receptare sensibilă și alta. Adevărat este că George Topîrceanu a fost apreciat și gustat mai mult de public decât de critica literară. În tot cazul George Topîrceanu s-a bucurat de o reală popularitate atât antumă cât și postumă, mai ales în rândurile cititorilor tineri, al copiilor. Îmi aduc și eu aminte de cartea de versuri care m-a încântat în clasa a V-a, de multe poeme știute pe de rost, între care încântătoarele *Rapsodii de toamnă*: „A trecut întâi o boare / Pe deasupra viilor / Și-a furat de prin ponoare / Puful păpădiilor...”. Dintre ceilalți critici contemporani Garabet Ibrăileanu și Pompiliu Constantinescu l-au apreciat, Eugen Lovinescu l-a minimalizat spunând că poetul se situează în descendența unui „fantezism minor”. Până la urmă, G. Călinescu este cel mai echilibrat când zice: „El nu-i niciodată atât de liric încât să fie mare, niciodată atât de facil încât să nu fie poet.” Cuiul lui Pepelea ar fi însă poetizarea umorului pentru că, opina cu emfază tot Călinescu, „Orice umor ce nu e însoțit de marea reprezentare grandios caricaturală ori înecat în sentiment nu aparține poeziei. Prin urmare, acum putem pune întrebarea mai lămurit: este Topîrceanu un mare evocator de lumi grotești, joviale; este el măcar un liric malițios? Sau numai un cronicar vesel?” Mai puțin grotesc, mai puțină maliție, mai multă jovialitate, glumă și ironie au simțit simpatizanții în versurile sale precum cele din *Acceleratul*, *Balada unui greier mic*, *Cioara*, *Primăvara*, *Bivolul și coțofana*.

Alți scriitori români cunoscuți au văzut lumina zilei în luna martie: Ion Creangă, Gheorghe Asachi, Mircea Eliade, Alexandru Macedonski, Ion Barbu, Alecu Russo, Ana Blandiana, Elena Farago, Nichita Stănescu. ■